

Bijzondere samenwerking corporatie, onderwijs en gemeente aan de A10

Vermenging wonen, werken en leren creëert samenleving in het klein

door **Letty Reimerink***

Samenwerking tussen onderwijs, zorg, corporatie en gemeente biedt ongekende mogelijkheden.

In De Baarsjes in Amsterdam hebben partijen elkaar op basis van overlappende doelstellingen gevonden. Over een jaar of zes ontstaat hier een gebied waar wonen, werken, leren en zorgen volledig in elkaar overgaan. Grenzen vervagen. Waar problemen al lang niet meer gebonden zijn aan een bepaalde sector, zul je ook sectoroverstijgende oplossingen moeten kiezen.

Stadsdeel De Baarsjes in Amsterdam-West is een gebied dat kampt met tal van problemen op het gebied van jongeren, werkloosheid en integratie. Het stadsdeel is er alles aan gelegen om de problemen te lijf te gaan en te kunnen bijdragen aan de doelstellingen van de totale gemeente Amsterdam. Die liggen onder meer op het gebied van het investeren in persoonlijke ontwikkeling en zelfstandigheid van mensen, het creëren van een leefbare omgeving en het ontwikkelen van Amsterdam tot creatieve kennisstad. Woningcorporatie Het Oosten, bedenker van het concept van de Solids, maakt zich al jaren sterk voor nieuwe vormen van wonen. Leidend in het denken van Het Oosten is dat mensen zelf heel goed weten wat goed voor ze is en dat je dat als corporatie dus niet hoeft voor te schrijven. En dan is er nog onderwijsinstelling ROC ASA, op zoek naar nieuwe vormen van onderwijs, waarin studenten in de praktijk kunnen leren. Deze doelstellingen komen bij elkaar aan de Aro, waar ROC ASA een stuk grond heeft en onder meer in Het Oosten en het stadsdeel ideale samenwerkingspartners heeft gevonden om een leer-, leef- en werkomgeving te creëren met de naam Masterdam-West.

Leerlingen kunnen meer dan gemiddeld wordt gedacht

Jan van Setten is directeur van ROC ASA en vanaf zijn kantoor op de bovenste verdieping van het schoolgebouw in Amsterdam-West kijkt hij uit over de locatie waar het straks allemaal gaat gebeuren. De school die onderwijs biedt op mbo-niveau heeft bijna alleen maar allochtone leerlingen. De blanke leerlingen 'vluchten' naar scholen buiten Amsterdam. Nogal wat leerlingen verlaten de school vroegtijdig zonder startkwalificatie. Van Setten wijst op de problemen van de talloze jongeren die zonder werk, zonder opleiding en zonder uitkering over straat zwerven. ROC ASA wil de ongekwalificeerde uitstroom drastisch verminderen door onderwijs te bieden dat veel beter aansluit bij de belevingswereld van de jongeren. "Het

traditionele onderwijs is gebaseerd op kennisoverdracht in een klassikale omgeving. Dat werkt bij deze jongeren niet. Zij leren veel beter in de praktijk," aldus Van Setten. Met praktijk bedoelt Van Setten dan niet een praktijkles, maar de échte praktijk, midden in de samenleving. Van Setten: "Onze vakleerlingen zijn nu betrokken bij de bouw van een hotel in Amersfoort. Vroeger moesten ze bij wijze van opdracht een muurtje metselen. Daar kregen ze dan een cijfer voor van een docent en vervolgens werd het muurtje weer afgebroken. Dat is natuurlijk niet echt motiverend. Nu werken ze samen met een docent en een echte aannemer aan dat hotel. Dat hotel blijft staan. Als het af is, wordt het volledig gerund door leerlingen. Leerlingen leren daar niet alleen een vak, maar doen ook ervaring op met leidinggeven. Zo geven de mbo-leerlingen leiding aan de vmbo-leerlingen."

Van Setten is ervan overtuigd dat leerlingen veel meer kunnen dan gemiddeld wordt gedacht. Die talenten komen naar voren, als je leerlingen op de juiste manier weet aan te spreken. Van Setten komt met een mooi voorbeeld om zijn stelling kracht bij te zetten: "Gister was ik op pad met een groepje leerlingen die hier in de buurt een filmpje gingen maken. Hoor ik die straatjochies een discussie voeren over de schoonheid van het licht! Kun je het je voorstellen? De schoonheid van het licht."

De samenleving als school

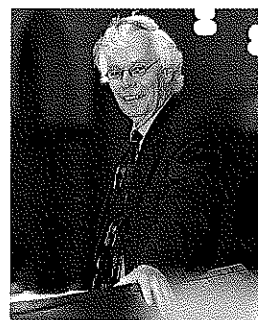
Het idee achter het onderwijsconcept van ROC ASA is dat de school zich over de grenzen van het gebouw uitstrekt en omgekeerd de instellingen en bedrijven in de buurt de weg naar de school vinden. Bedrijven bieden niet alleen hun producten aan, maar er zijn ook leerwerkplaatsen waar jongeren in een realistische omgeving een vak leren. Tegelijkertijd kunnen bewoners terecht in de winkels en bedrijven van leerlingen. Voor het repareren van een fiets, hulp bij het invullen van formulieren of uitleg van de computer. Zo zijn er

tal van dwarsverbanden te bedenken. Van Setten: "Het Oosten heeft al een apart leerbedrijf, waar leerlingen van onze school onderhoudstaken uitvoeren. Ook zijn er contacten met de stadswerf hoe leerlingen daar kunnen worden ingezet. En als je bijvoorbeeld denkt aan ict-toepassingen in de zorg, dan denk ik dat onze leerlingen daarin ook een bijdrage kunnen leveren. Op de locatie van Masterdam-West zijn bijvoorbeeld ook al contacten met het Jan van Bremeninstituut, een onderzoeksinstituut, om daar de catering te laten verzorgen door onze leerlingen."

Gaan de klassen dan helemaal verdwijnen? Nee, dat niet, maar van massaal klassikaal onderwijs is geen sprake meer. Van Setten: "Je moet dan meer denken aan een vrije ruimte met allemaal hoekjes. Ongeveer een kwart bestaat uit kleine lokalen en een ander kwart is flexibel in te richten." Die klaslokalen vinden ook een prima onderkomen binnen het complex. Het architectonisch plan voor Masterdam-West bestaat uit een aantal gebouwen, gesitueerd rondom een grote patio. Hier kunnen leerlingen, bewoners, ondernemers en bezoekers elkaar ontmoeten en ontstaat een samenleving in het klein.

Focus op kerntaak

ROC ASA richt zich al langer op leren in de praktijk. Zo is in Amersfoort het eerder genoemde hotel in aanbouw en exploiteert

Jan van Setten

de school ook een tenniscomplex. Maar hoe ver kun je daarin gaan? Van Setten: "We kunnen best een hotel en een tenniscomplex exploiteren met onze leerlingen, maar we kunnen geen twintig tennisparkeer commerciële exploiteren. Dan wordt het echt te veel. We kunnen echter wel samenwerkingsverbanden aangaan met twintig andere exploitanten van tennisparkeer. Dat is ook zo mooi van de samenwerking binnen Masterdam-West: wij kunnen ons weer richten op onze kerntaak, namelijk onderwijs."

De bedrijven en organisaties die met ROC ASA samenwerken, richten zich ook mede op het onderwijs. Leren in de praktijk, betekent immers ook werken met professionals, zoals de aanneemer of de zorgverlener. Dat vraagt van deze mensen ook een extra inspanning, immers, onderwijs is niet hun vak. Nu is het wel zo dat er ook altijd een docent bij betrokken is, maar voor hem of haar is het ook lastig om met een professional samen te werken. Van Setten: "Soms krijg je dan wel eens twee kapiteins op één schip, maar tot nu toe worden de problemen altijd overwonnen, omdat de resultaten zo mooi zijn."

Gezamenlijk doel slecht barrières

Het nieuwe onderwijsconcept van leren in de praktijk sluit naadloos aan bij het concept van de Solids van Het Oosten; verschillende functies ontmoeten elkaar in één gebouw. Ook vanuit de politiek zijn de reacties positief. Tweede-Kamerleden Staf Depla (PvdA) en Bas Jan van Bochove (CDA) zijn enthousiast. Van Bochove: "Het is een uitdagend concept dat op een creatieve manier gebruik maakt van de schaarse ruimte in de stad en bovendien ook nog in zekere zin tegemoet komt aan particulier opdrachtgeverschap. Wel ben ik heel benieuwd hoe zo'n locatie zich op termijn gaat ontwikkelen." Belemmeringen zijn er op papier natuurlijk ook. Depla noemt in dat verband het bouwbesluit en pleit voor een experimenteel artikel. Afhankelijk van de ervaringen in de praktijk moet het wat hem betreft mogelijk zijn de wet in dat opzicht aan te passen. Van Bochove noemt het ruimtelijk beleid rondom de bestemmingsplannen. Hij ziet hier vooral een uitdaging voor gemeenten om mogelijke problemen hieromtrent op te lossen. Van Bochove: "Daarnaast zijn we natuurlijk op landelijk niveau al druk bezig met het terugdringen van de regels en de bezwaarmogelijkheden."

In het geval van Masterdam-West heeft de gemeente de uitdaging in ieder geval goed opgepakt. Stadsdeel De Baarsjes was zich maar al te goed bewust van de voordelen en kansen die dit plan bood en wist de belemmering rond het bestemmingsplan goed op te lossen. "De ontwikkeling van het terrein kan een gunstig effect hebben op het westelijk deel van de stad, zowel voor de detailhandel, de horeca, als voor de veiligheid. Dat leidt weer tot een aantrekkelijk vestigingsklimaat," aldus stadsdeelvoorzitter Henk van Waveren**. Ook Leo Versteijlen, regiodirecteur van Kristal ziet de voordelen: "Die vorm van onderwijs sluit aan bij de behoeften van jongeren en daarmee zal het de toekomstige leefbaarheid van de stad vergroten. Ook wij vastgoedeigenaren geloven in een bruisende stad, waar wonen, werken en onderwijs samengaan. We ontwikkelen gebouwen die de verandering in de samenleving laten zien."** ◀◀

*Letty Reimerink is zelfstandig organisatie- en communicatieadviseur.

**Uit Visienotitie Masterdam-West, november 2004.